

D · N

14/11 1956

Svenska regeringen inför kriserna

De som tror på värdet för Sveriges och världens del av en svensk anslutning till Atlantpakten måste självfallet vara kritiska mot regeringens utrikespolitik. Denna kritik har skärpts därför att utrikesminister Undén, som inte bara har det väsentliga ansvaret för denna politik, utan säkerligen också i realiteten är dess främste inspiratör, ackompanjerat neutralismen med uttalanden och åtgärder som synts vara avsedda att markera Sveriges avståndstagande gentemot demokratiernas allians minst lika mycket som mot östblocket. Även om dessa uttalanden många gånger sannolikt mera berott på en naturvuxen sturighet eller bristande formuleringsskicklighet än på ond vilja, har de irriterat opinionen långt utanför de grupper som förordar en principiell omläggning av vår utrikespolitiska linje. Det mest drastiska av de många exemplen är kanske då hr Undén vid ett tillfälle betecknade demokratierna som de "s k fria folken".

I detta läge är det just för kritikerna en skyldighet att betona att den svenska statsledningen intagit en fast demokratisk linje under de senaste månadernas och särskilt de senaste veckornas svåra kriser. Redan innan motsättningarna i Mellersta Östern nådde sitt senaste och mest akuta stadium föllde hr Undén vid flera tillfällen bestämda och hårda domar över den egyptiska politikens fördragsbrott och utmaningar. I utrikesdebatten den 31 oktober, sedan den ungerska frihetsrörelsen vuxit ut till ett revolutionsförsök och då Israels och England—Frankrikes aktioner mot Egypten börjat, hävdade både utrikes- och statsministern bestämda åsikter. De förklarade utan alla reservationer att den svenska opinionen sympatiserade med den ungerska patriotismen; hr Undén förkastade "främmande militärs insättande mot de folkmassor i Ungern som demonstrerat för frihet och ökad demokrati" och vädjade "till Sovjetunionen att dra tillbaka sin militär ur landet och att i enlighet med den av Sovjet ofta proklamerade principen att inte blanda sig i andra staters in-

terna förhållanden avbryta sin intervention i Ungern". Man tog avstånd från Israels angrepp och västmakternas intervention, men betonade också med styrka de hotelser och provokationer som låg bakom Israels anfall mot Egypten. Det enda avsteget från denna hållning av behärskning och fasthet var då hr Undén betecknade Israels handling som "en ödesdiger dårskap". Utrikesministern, som så ofta avvisat moraliska domar vilka dock från för oss gemensamma värderingar varit givna, ansåg sig alltså i den långt svårare frågan om det rationella i Israels aktion omedelbart och med den största säkerhet kunna hävda ett överlägset omdöme gentemot de handlande regeringarnas. Något liknande förekom, det bör understrykas, inte i statsministerns inlägg i debatten.

Under den följande tiden har emellertid den svenska utrikesledningen gång efter annan framträtt med en klarhet och skärpa som säkerligen företräder en överväldigande svensk opinion. Då den ungerska självständighetsregeringen några få dagar syntes ha möjlighet att stanna vid styret och därvid inför skilda stater framhöll sin önskan att få en erkänt neutral ställning, alltså att träda ut ur Warszawapakten och östblocket, meddelade Sveriges beskickning i Budapest till denna regering "att svenska regeringen med intresse och sympati tagit del av meddelandet att ungerska regeringen eftersträvar en av alla makter erkänd ställning som neutral stat". Sverige lär ha varit den enda stat som hann med att på detta sätt markera sitt ställningstagande. Händelsernas snabbhet och tragik medförde att den svenska framställningen till den fria ungerska regeringen avgavs på söndagsmorgonen den 4 november, just då ryssarna för andra gången och definitivt beordrade sina arméer att krossa den ungerska friheten.

Sveriges deklaration i FN i den ungerska frågan har tidigare utförligt diskuterats, och det skall blott än en gång slås fast att den var föredömlig genom sitt koncisa framhävande av de motiv som framkallat en

så stark och allmän reaktion mot det ryska folkmordet. Formuleringarna var sådana att känslorna för en gångs skull trängde igenom den diplomatiska fraseologin. I mindre grad har uppmärksamats att den svenska delegationen i samma debatt i FN gjorde ett annat slagkraftigt inlägg. Huvudsakligen en rad asiatiska och afrikanska stater tillhörande den s k Bandungsgruppen nedlade sina röster då det gällde att

protestera mot Rysslands politik i Ungern. Det anfördes då från svenskt håll att vi "med beklagande konstaterat att åtskilliga stater, som vid andra tillfällen energiskt understödd principen om nonintervention i andra staters inre angelägenheter, när de röstade på denna resolution icke funnit anledning att demonstrera denna attityd när det gällde de nyligen timade händelserna i Ungern".